

IV

(Muud aktid)

EUROOPA MAJANDUSPIIRKOND

EFTA JÄRELEVALVEAMET

EFTA JÄRELEVALVEAMETI OTSUS

nr 28/08/COL,

23. jaanuar 2008,

puidukava kohta (*Verdiskapningsprogrammet for tre*) NorraEFTA JÄRELEVALVEAMET⁽¹⁾,

tegevuseks antavat abi käsitlevate jaotiste kohaldamise ja tõlgendamise kohta,

võttes arvesse Euroopa Majanduspiirkonna lepingut, ⁽²⁾ eriti selle artikleid 61–63 ja protokolli nr 26,võttes arvesse koolitusabi ja väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele (VKE) antava abi puhul tehtavaid grupierandeid käsitlevaid määrusi, samuti vähese tähtsusega abi käsitlevat määrust ⁽³⁾,võttes arvesse EFTA riikide vahelist järelevalveameti ja kohtu asutamist käsitlevat lepingut, ⁽³⁾ eriti selle artiklit 24,

võttes arvesse järelevalveameti 17. mai 2006. aasta otsust nr 147/06/COL järelevalve- ja kohtulepingu protokolli nr 3 I osa artikli 1 lõikes 2 ette nähtud ametliku uurimismenetluse algatamise kohta,

võttes arvesse järelevalve- ja kohtulepingu protokolli nr 3 I osa artikli 1 lõiget 2 ja II osa artikli 4 lõiget 4, artiklit 6, artikli 7 lõiget 5, artikleid 13 ja 14,

olles palunud huvitatud isikel esitada oma märkused vastavalt järelevalve- ja kohtulepingu protokolli nr 3 II osa artiklile 6 ⁽⁶⁾võttes arvesse järelevalveameti suuniseid ⁽⁴⁾ EMP lepingu artiklite 61 ja 62, eelkõige piirkondlikku abi ning uurimis- ja arendus-⁽¹⁾ Edaspidi „järelevalveamet“.⁽²⁾ Edaspidi „EMP leping“.⁽³⁾ Edaspidi „järelevalve- ja kohtuleping“.⁽⁴⁾ Riigiabi käsitlevad menetlus- ja sisulised eeskirjad EMP lepingu artiklite 61 ja 62 ning järelevalve- ja kohtulepingu protokolli nr 3 I osa artikli 1 kohaldamise ja tõlgendamise kohta, mille järelevalveamet võttis vastu ja avaldas 19. jaanuaril 1994. Avaldatud EÜTs L 231, 3.9.1994, lk 1, ja EMP kaasandes nr 32, 3.9.1994, lk 1. Viimati muudetud järelevalveameti 3. mai 2007. aasta otsusega nr 154/07/COL. (Edaspidi „riigiabi suunised“.)⁽⁵⁾ Komisjoni 12. jaanuari 2001. aasta määrus (EÜ) nr 68/2001, milles käsitletakse EÜ asutamislepingu artiklite 87 ja 88 kohaldamist koolitusabi suhtes (EÜT L 10, 13.1.2001, lk 20); komisjoni 12. jaanuari 2001. aasta määrus (EÜ) nr 70/2001, milles käsitletakse EÜ asutamislepingu artiklite 87 ja 88 kohaldamist väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele antava riigiabi suhtes (EÜT L 10, 13.1.2001, lk 33); ja komisjoni 15. detsembri 2006. aasta määrus (EÜ) nr 1998/2006, milles käsitletakse asutamislepingu artiklite 87 ja 88 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 379, 28.12.2006, lk 5). Viimati nimetatud määrusega asendati komisjoni määrus (EÜ) nr 69/2001, milles käsitletakse EÜ asutamislepingu artiklite 87 ja 88 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (EÜT L 10, 13.1.2001, lk 30) ja riigiabi suuniste (mis on vastu võetud järelevalveameti 15. mai 1996. aasta otsusega nr 54/96/COL, EÜT L 245, 26.9.1996, lk 28) 12. peatükk. Kõik nimetatud määrused on inkorporeeritud EMP lepingu 15. lisasse (jaotistes 1d–f).⁽⁶⁾ ELT C 272, 9.11.2006, lk 19, ja EMP kaasanne nr 55, 9.11.2006.

ning arvestades järgmist:

I. ASJAOLUD

1. Menetluskord

1. veebruari 2005. aasta kirjaga (reg-nr 307555) sai järelevalveamet Norra müüritise ja betoonitööstuse kutseühingult *byggutengrenser.no* (edaspidi „kaebuse esitaja“) kaebuse (edaspidi „kaebus“). Kaebuses, mille järelevalveamet sai kätte ja registreeris 3. veebruaril 2005, väidab kaebuse esitaja, et Norra annab puit-ehtisi tootvale tööstusele *Verdiskapningsprogrammet for tre* (nime-tatakse ka *Treprogrammet*; edaspidi „puidukava“) alusel riigiabi.

17. mai 2006. aasta kirjaga ja pärast mitmete kirjade vahe-tust⁽⁷⁾ teatas järelevalveamet Norra ametiasutustele, et ta on otsustanud algatada seoses puidukavaga järelevalve- ja kohtule-pingu protokoll nr 3 I osa artikli 1 lõikes 2 ette nähtud menet-luse.

Euroopa Liidu juures asuva Norra esinduse 3. juuli 2006. aasta kirjaga, millega edastati haldus- ja reformiministeeriumi ning põllumajandus- ja toiduministeeriumi 26. juuni 2006. aasta kirjad, esitasid Norra ametiasutused oma märkused. Järelevalve-amet sai kirjad kätte ja registreeris need 4. juulil 2006 (reg-nr 380386; edaspidi „Norra ametiasutuste märkused ametliku uuri-mismenetluse algatamise otsuse kohta“).

Ametliku uurimismenetluse algatamise otsus nr 147/06/COL avaldati *Euroopa Liidu Teatajas* ja selle EMP kaasandes⁽⁸⁾. Järe-levalveamet palus huvitatud isikutel esitada oma märkused. Järe-levalveamet ei saanud huvitatud isikutelt ühtegi märkust.

2007. aasta sügisel pidasid järelevalveamet ja Norra ametiasutu-sed puidukava käsitlevaid mitteametlikke arutelusid telefoni ja elektronposti teel. Norra ametiasutused kinnitasid järelevalve-ametile arutelu käigus edastatud teavet kirjaga, mille riigihalduse ja reformiministeerium saatis elektrooniliselt 10. detsembril 2007 (reg-nr 456845).

2. Kavandatud meetme kirjeldus

2.1. Puidukava eesmärk ja haldamine ettevalmistavates õigusaktides 1998.–1999. aasta valge raamat

Puidukava eesmärk on sätestatud parlamendile esitatud valitsuse valges raamatus, mis käsitleb lisandväärtuse ja võimaluste

loomist metsanduses (St. meld. nr 17 (1998–99); „*Verdiskapning og miljø – muligheter i skogssektoren*“; edaspidi „valge raamat“).

Valge raamatu eesmärk oli kehtestada metsavarade ratsionaalse ja säästva kasutamise põhimõtted ning suurendada metsanduse osatähtsust riigi majanduses ja Norra ühiskonna üldises arengus. Selle eesmärgi saavutamiseks nähti valges raamatus ette mitmed meetmed, millest üks oli puidukava. Sellega seoses nähti valges raamatus ette võtta kasutusele viieaastane kava, mille eesmärk oli suurendada lisandväärtust puittoodete ja (puidu) töötlemise valdkonnas. Täpsemalt nähti valges raamatus puidukava eesmär-gina ette metsanduse ja (puidu) töötlemise lisandväärtuse suurendamist, samuti metsanduse panuse suurendamist sääst-vama tootmise ja tarbimise saavutamisse⁽⁹⁾. Neid eesmäärke arvesse võttes peaks puidukava keskenduma i) puittoodete töötlemise arendamisele; ii) puittoodete kasutamise suurendamisele ning iii) metsandussektori ja turu vahele jäävate eri kaubandus-tasandite suhete parandamisele⁽¹⁰⁾. Samuti nimetati valges raamatus seda, et uus kava peaks keskenduma võimaluste leid-misele tootearenduse, tootekujunduse ja arhitektuuri valdkonnas ning et kava peaks looma võimalused selleks, et puit muutuks atraktiivsemaks ning laiema kasutusotstarbega ehitusmaterja-likes⁽¹¹⁾. Üldisemalt toodi valges raamatus välja see, et puittoodete töötlemisel lisanduva väärtuse suurenemine peaks toimuma riigisiselt⁽¹²⁾.

Soovitus (1998–1999) ja töörühma aruanne

Puidukava loomise raamistik sätestati üksikasjalikumalt parla-mendi alalise komitee 3. juuni 1999. aasta soovitusel parlamen-dile (Innst. S. nr 208 (1998–1999); edaspidi „soovitus“). Soovi-tuses tehti ettepanek luua töörühm uue abikava strateegiate, rakendamise ja rahastamisvajaduse kindlaksmääramiseks.

Varsti pärast seda, 1999. aasta juulis, loodi töörühm, mille liik-meteks olid teiste hulgas põllumajandusministeeriumi, metsa-omanike ja puidutootjate kutseühingute, uurimis- ja arendusa-sutuste ning jaemüügisektori esindajad. Töörühm andis 14. aprillil 2000. aastal välja aruande puidukava sisu, korralduse ja rahastamise kohta (edaspidi „töörühma aruanne“).

⁽⁹⁾ Valge raamatu punkt 7.3.3.

⁽¹⁰⁾ Valge raamatu punkt 7.3.3.

⁽¹¹⁾ Valge raamatu punkt 2.4.1.

⁽¹²⁾ Valge raamatu punkt 6.1.1. Norra tööstusele keskendumist silmas pidades on valge raamatu punktis 6.1.1 sedastatud (järelevalveameti tõlke põhjal): „Lisandväärtuse suurendamiseks on oluline võtta arvesse nii töötlemisetappide kulude vähendamise võimalusi kui ka müüki ning suurendada Norras toodetud puittoodete kasutamist.“

⁽⁷⁾ Üksikasjalikuma teabe saamiseks kõnealuse kirjavahetuse kohta vt ametliku uurimismenetluse algatamise otsus nr 147/06/COL, mille kokkuvõte on avaldatud väljaannetes ELT C 272, 9.11.2006, lk 19, ja EMP kaasanne nr 55, 9.11.2006. Otsuse täistekst on avaldatud järelevalveameti veebisaidil www.eftasurv.int

⁽⁸⁾ Avaldamise viited on esitatud eespool joonealuses märkuses 7.

Töörühma aruandes korraldatakse valitsuse valges raamatus nimetatud puidukava eesmärgi. Töörühm täpsustab, et puidukava peaks piirduma töötlemisahela osaga, mis jääb metsandussektori ja puitu mehaaniliselt töötleva tööstuse vahele, kuid peaks hõlmama ka puidutöötlemistööstust toormaterjaliga varustavaid tarnijaid (nt kvaliteedi, tarnete täpsuse ja järjepidevuse parandamiseks) ⁽¹³⁾. Samuti märgitakse töörühma aruandes, et on oluline, et puidukava keskenduks Norra metsavarudele ning areng saavutataks Norra (puitu) töötleva tööstuse kaudu.

Töörühma aruande kohaselt vastutavad puidukava haldamise ja rakendamise eest i) *Statens nærings- og distriktsutviklingsfond*, enamasti nimetatud SND, (mis korraldati ümber ja mille uueks nimeks alates 1. jaanuarist 2004 on *Innovasjon Norge*) ja ii) juhtimisrühm (edaspidi „juhtimisrühm“), mis koosneb eri ministeeriumide esindajatest ja turul tegutsevatest ettevõtjatest, kelle määrab põllumajandusministeerium ⁽¹⁴⁾.

Töörühma aruande kohaselt peaks juhtimisrühm keskenduma kava hindamisele ja edasiarendamisele (sh väärtusahela kaasatuse tagamisele ja kontrollimisele, et tegevus vastaks kava eesmärkidele ja strateegiatele), samal ajal kui Innovasjon Norge peaks vastutama kava rakendamise eest ⁽¹⁵⁾. Sel eesmärgil anti Innovasjon Norgele kõikide kava raames antavate toetuste heakskiitmise ja eraldamise õigus.

⁽¹³⁾ Töörühma aruande punktis 1.4 märgitakse, et puidukava ei hõlma metsakultuure, infrastruktuuri, kasvualasid, vedu, dekoratiivsel eesmärgil kogutavaid metsasaadusi ning bioenergiat, mille kohta käivad muud valitsuse meetmekavad. Töörühma aruande punktis 2.1 määratletakse metsal põhinev väärtusahel (või metsandussektor) kõikide ettevõtjatena, kes on kaasatud protsessi kannust kuni lõpptarbijani. „Metsandus“ hõlmab tarnimise poolt (metsaomanikke ja nende ühinguid) ning kaubanduslikku tasandit (metsaettevõtjad, sealhulgas metsavedu, puidu mõõtmine ja käitlemine, töö metsakultuuridega, tegevuse planeerimine jne). „Tootmine“ hõlmab kogu puidutööstust, mille tulemusena saadakse lõpptarbijaja jaoks sobilikud tooted, kuid peamiselt peetakse silmas puidu mehaanilise töötlemise ahelat (sealhulgas saeveskite traditsiooniline töö ja puusepatöö, uste, akende, treppide ja muude ehitusdetailide valmistamine, puitmööbli ja puitmajade tootmine ning toodete käsitsi valmistamine). „Turg“ hõlmab lõpptarbijaid, kuid ka kaubanduse eri tasandeid ja muid ettevõtjaid metsal põhinevas tootmissüsteemis, näiteks metsandusele ja metsal põhinevale tööstusele kaupu ja teenuseid pakuvad allhankijad.

⁽¹⁴⁾ Töörühma aruande punktid 1.5, 6.2 ja 6.3. Alates 2003. aasta maist kuuluvad töörühma koosseisu ka alternatiivsete rahastajate ja maakonnavalitsuse esindajad.

⁽¹⁵⁾ Iga-aastased aruanded kava raames toimunud tegevuste ja kava arendamise kohta tuleb esitada põllumajandusministeeriumile ning nende alusel koostatakse nii Innovasjon Norge (endine SND) eelarve kui ka suunised; vt töörühma aruande punktid 1.5, 6.2 ja 6.3.

Ametliku uurimismenetluse käigus selgitasid Norra ametiasutused, et puidukava rakendamisel toetuti põhimõtetele, mille kohaselt Innovasjon Norge tavaliselt tegutseb (muude abikavade haldamisel) ⁽¹⁶⁾. Seega tugines Innovasjon Norge puidukava raames toetusi andes i) Innovasjon Norge vahendite jagamise poliitikale; ⁽¹⁷⁾ ii) Innovasjon Norge EMP sise-eeskirjadele; iii) põllumajandusministeeriumi esimesele kirjale, mis käsitles vahendite jaotamist; ⁽¹⁸⁾ iv) Innovasjon Norge juhtumikäsitlejate juhendis sätestatud üldisele korrale ja v) järelevalveameti riigibisuunistele. ⁽¹⁹⁾ Praktilisest küljest on kõige olulisemad EMP sise-eeskirjad, millele tugineb ka suurem osa Norra ametiasutuste märkustest.

Innovasjon Norge koostas EMP sise-eeskirjad tema hallatavate olemasolevate Norra abikavade põhjal. Eeskirjades selgitatakse riigiabi mõistet EMP lepingu artikli 61 lõike 1 tähenduses; need sisaldavad väljavõtteid riigiabi suunistest ja vähese tähtsusega abi suunistest ning tabelit, milles on esitatud olemasolevate abikavade toetusmäärad ⁽²⁰⁾. EMP sise-eeskirju on pidevalt ajakohastatud ning seetõttu on järelevalveasutusele esitatud viis eri versiooni ⁽²¹⁾.

Norra ametiasutused väidavad, et kuigi töörühma aruanne ei sisalda tingimusi, millele projekt peab toetuse saamiseks vastama, on kõnealused tingimused sätestatud EMP sise-eeskirjades. Kuigi töörühma aruandes EMP sise-eeskirjade eraldi ei viidata, väidavad Norra ametiasutused, et töörühma aruandes

⁽¹⁶⁾ Vt Norra ametiasutuste märkusi ametliku uurimismenetluse algatamise kohta.

⁽¹⁷⁾ Vahendite jagamise poliitika on tegutsemisjuhend, milles on kehtestatud teatud välised piirangud Innovasjon Norge toetuse andmisele (näiteks tegevus- ja eksporditoetuse andmise keeld) ning on sätestatud, et toetust võib anda nendes rahvusvahelistes lepingutes kehtestatud piirmäärade ulatuses, millega Norra on ühinenud.

⁽¹⁸⁾ 6. oktoobri 2000. aasta kiri, mis käsitleb vahendite jaotamist, sisaldab teavet puidukava rakendamise eelarve kohta ning selles on viidatud kava eesmärgile, rakendamise valdkonnale ja sihtrühmadele.

⁽¹⁹⁾ Norra ametiasutused viitavad ka Innovasjon Norge tegevust reguleerivale seadusele ja arengutoetuse andmise tüüptingimustele, milles on sätestatud halduseeskirjad, sh tähtsajad, esitatavad dokumendid, kontrollimeetmed ja toetuse tagastamise tingimused.

⁽²⁰⁾ Sisaldab ka sätteid, mis käsitlevad abi kumulatsiooni, viitemäärasid ja arvutamist.

⁽²¹⁾ Versioonid on vastu võetud 2000. aasta jaanuaris, 2001. aasta augustis, 2003. aasta juunis, 2004. aasta septembris ja 2005. aasta juulis ning ei erine oluliselt üksteisest. Lihtsuse mõttes peetakse EMP sise-eeskirjadele viidates edaspidi silmas selle viimast versiooni ning varasematele tekstidele viidatakse üksnes siis, kui see on asjakohane (kõrvalekallete või täiendava teksti tõttu).

esitatud viidet puidukava rakendamise „põhimõtetele ja tavadele” (EMP õiguse piires) tuleb käsitada viitena EMP sise-eeskirjadele (22). Norra ametiasutuste sõnul on EMP sise-eeskirjad sellega muudetud puidukava lahutamatuks osaks (23). Innovasjon Norge juhtumikäsitlejatele on antud juhised hinnata taotlusi nende poolt asjakohaseks peetavate EMP sise-eeskirjades sätestatud eeskirjade alusel. Kui nad leiavad, et riigiabi puudub täielikult, võib projekti rahastada 100 % ulatuses (24).

2.2. Õiguslik alus ja aastaeelarved

Asjaomaste aastate riigieelarvetest ilmneb, et puidukava rahastab põllumajandus- ja toiduministerium, kes eraldab selleks otse riigieelarvest igal aastal teatava summa. Puidukava rahastamise täpsemad üksikasjad on sätestatud valitsuse ettepanekus parlamendile, mis sisaldab ka 2000. aasta riigieelarvet (St. prp. nr 1 (1999–2000)), kus puidukava rahastamist käsitletakse 1142. peatükis eelarvepunkti 71 all (25). Igas järgnevat aastat riigieelarves nähti puidukava jaoks ette teatavad summad (26).

Vahendite jaotamist käsitlevas esimeses kirjas, mille põllumajandusminister saatis Innovasjon Norgele, eraldati Innovasjon Norgele vahendid ning volitati teda need välja maksta vastavalt töörühma aruandes sätestatud eesmärgile, sektoritele ja sihtrühmadele (27).

29. septembri 2005. aasta kirjaga, mida täiendati 3. juuli 2006. aasta kirjaga, teavitasi Norra ametiasutused järelevalveametit, et puidukava eelarved aruandeaastatel 2000–2005 olid järgmised:

(22) Töörühma aruande punktis 1.3 on märgitud, et toetust antakse kooskõlas EMP eeskirjadega ning punktis 7.1 on märgitud, et „järgida tuleb EMP lepingus sätestatud riigiabi käsitlevaid õigusnorme. Kava aluseks olevad põhimõtted ja tavad tuleb kehtestada kõnealuste õigusnormide raames.” Vt ka Norra ametiasutuste märkusi ametliku uurimismenetluse algatamise otsuse kohta.

(23) Vt Norra ametiasutuste märkusi ametliku uurimismenetluse algatamise otsuse kohta ja Norra ametiasutuste 18. jaanuari 2008. aasta e-kirja (reg-nr 461470).

(24) Vt ka allpool punktis I-2.4 kaasfinantseerimist ja projekti kulude 100 % hüvitamist käsitlevaid alapunkte.

(25) Vt ka parandatud eelarvet (St. prp. nr 61 (1999–2000)). Puidukava on nimetatud mitut moodi: nii *Treprogrammet*’iks kui ka *Verdiskapningsprogrammet for tre*’ks või alalise komitee poolt parlamendile esitatud soovitusel (Innst. S. nr 208 (1998–1999)).

(26) 2001: St. prp. nr 1 (2000–2001) ja parandatud eelarve (St. prp. nr 84 (2000–2001)); 2002: St. prp. nr 1 (2001–2002) ja parandatud eelarve (St. prp. nr 1, Tillegg nr 4 (2001–2002)); 2003: St. prp. nr 1 (2002–2003) ja parandatud eelarve (St. prp. nr 65 (2002–2003)); 2004: St. prp. nr 1 (2003–2004) ja parandatud eelarve (St. prp. nr 63); 2005: St. prp. nr 1 (2004–2005) ja parandatud eelarve (St. prp. nr 65 (2004–2005)). Esimesel neljal aastal (2000–2003, mõlemad kaasa arvatud) käsitleti puidukava rahastamist riigieelarve 1142. peatüki eelarvepunkti 71 all, aga kahel viimasel aastal (2004 ja 2005) käsitleti puidukava rahastamist riigieelarve 1149. peatüki eelarvepunkti 71 all.

(27) 6. oktoobri 2000. aasta kiri, mille Norra ametiasutused esitasid järelevalveametile Norra ametiasutuste poolt ametliku uurimismenetluse algatamise otsuse kohta esitatud märkuste 3. lisas.

Aastaeelarved

Aasta	Eelarve (miljonites Norra kroonides)	Kinnituse saanud summad (miljonites Norra kroonides)
2000	17	8,8
2001	25	25,7
2002	20	18,2
2003	36	39,3
2004	35	28,4
2005	33	39,5
Kokku	166	159,9

Toetused maksti välja kinnituse (*tilsagn*) andmise aastale järgnenud kolme aasta jooksul ning pärast seda, kui toetuse saaja oli projekti lõpetanud. Kui mõneks aastaks eelarve kohaselt ettenähtud rahast jäi osa kulutamata, võis allesjäänud summa kanda üle järgmisesse aastasse. Seega võib kinnituse saanud summa olla mõne aasta puhul suurem, kui sama aasta eelarves ettenähtud summa.

2.3. Puidukava alusel toetuse saajad

Töörühma aruandes nähakse ette, et puidukava peaks olema suunatud kava strateegiatega sobivaid, selle töövaldkonda jäävaid ja lisaväärtust loovaid konkreetseid projekte omavatele äriühingutele ja teistele ettevõtjatele (28).

Norra ametiasutused täpsustasid hiljem, et puidukava on avatud kõigile asjaomastele tööstusharudele („puidul põhinevad mehaanilised tootmisalad”) ning tegevusaladele, mis on seotud puidukava eesmärkide saavutamise, näiteks puidu koos teiste materjalidega kasutamise uurimine (29). Neis piires on kava avatud „eraisikutele, äriühingutele, asutustele ja ühendustele ettevõtte ülesehitusest ja korraldusest olenemata” ning „uurimis- ja haridusasutustele” nende asutamisiirist olenemata (30).

2.4. Abikõlblikud kulud ja abi osatähtsus

Abikõlblikud kulud

Norra ametiasutused väitsid, et puidukava raames anti toetusi projektidele, mis „... sobivad programmi strateegiatega, jäävad selle töövaldkonda ja annavad panuse selle eesmärkide saavutamisse” ning ajendavad uuendusi tegema. Töörühma aruandest ilmneb, et puidukava eesmärkide saavutamiseks tuleks järgida kolme järgmist strateegiat. Iga strateegiat rakendatakse selle

(28) Töörühma aruande punkt 4.6.

(29) Vt Norra ametiasutuste 29. septembri 2005. aasta kirja järelevalveametile; lisatud Euroopa Liidu juures asuva Norra esinduse 3. oktoobri 2005. aasta kirjale (reg-nr 345465).

(30) Vt eespool joonealuses märkuses 29 viidatud 29. septembri 2005. aasta kirja ja Norra ametiasutuste märkusi ametliku uurimismenetluse algatamise otsuse kohta.

puhul eraldi väljatoodud tegevuste kaudu⁽³¹⁾. Seepärast kuuluvad selliste tegevuste kulud rahastamisele puidukava alusel.

- i) Profiili loomise ja teabevahetuse strateegia (s.t väärtusahela arendamise soovi tekitamist ja sellesse kaasamist; oskuste, inimeste ja kapitali kaasamist; metsa ja puittoodete populaarsuse suurendamist ja profiili kujundamist; puitmaterjali eelistele keskendumist ja sellekohase teabe levitamist).

Selle strateegia rakendamiseks kasutatavad meetmed on metsa-/puiduettevõtteid positiivsest küljest kujutavad kampaaniad, kujundus- ja arhitektuuriajakirjade kaudu teabe levitamine puidu kasutamise võimaluste kohta ning teabe pakkumine professionaalsetele kasutajatele, ülikoolidele, õppeasutustele ja tarbijatele. Muud meetmed on puiduportaali loomine Internetis ja sellise väärtusahelas teabe juhtimiseks mõeldud võrgustiku loomine, mis toimiks ka üldise teabeallikana; samuti üleriigiliste ja piirkondlike kokkusaamiste korraldamine, mis võimaldaksid kohtuda uurimis- ja arendusrühmadel, arhitektidel, disaineritel, infotehnoloogiaga tegelevatel rühmadel, turusuundumuste uurijatel, uuenduste pakkujatel, investoritel jt.

- ii) Tootearenduse ja uudsete lahenduste leidmise strateegia (hõlmab uute võimaluste, ideede ja algatuste elluviimist, toetab uuendusi ja uusi tooteid).

Selle strateegia rakendamiseks kasutatavad meetmed on struktuurilise arengu programmid, foorumite loomine väikestele ettevõtetele, mitme õppeasutusega seotud uuen-duslikud projektid, disaini- ja arhitektuurikonkursid, uute toodete loomine uutes turulõikudes (näiteks vaba aja veetmine, avalikuks kasutamiseks mõeldud rajatised/infrastruktuur, tervishoiu valdkonnas kasutatavad puittooted jne) ning arendusprojektid, milles keskendutakse tulu saamisele asjaomases väärtusahelas (näiteks seoses toormaterjali, kõrvaltoodete, puidukaubanduse ja elektroonilise kaubandusega). Muud meetmed on uuenduslike lahenduste leidmiseks ja uuendusteks vajaliku foorumi ja struktuuri loomine, uuendustele kaasa aitavad õpilasprojektid ning arhitektuuri- ja disainikonkursid mõne kindla puitmaterjali kasutamise suu-rendamiseks.

- iii) Koostöö- ja töhustamisstrateegia (hõlmab kaupade liikumise ja protsesside juhtimise parandamist väärtusahelas; efektiivsuse, väärtuste loomise ja kasumlikkuse suurendamist ning inimressursside ja infrastruktuuri optimaalset ärakasutamist).

Meetmeteks on ühtse logistikasüsteemi väljatöötamine kaupade turustamise ajastuse ning toodete kvaliteedi ja

hinna parandamiseks, müügi/turustustasandi kulusid vähendavate infotehnoloogiatoodete ning selliste väärtusahelas suhtlemist võimaldavate infosüsteemide väljatöötamine, mis aitaksid kvaliteeti parandada. Muud meetmed on konkursi-side ja ühtse infosüsteemi väljatöötamist ettevalmistavate uuringute korraldamine ning kogu väärtusahelas kaupade kohta olemasoleva teabe digitaalkujule viimine, väärtuse loomise efektiivsust käsitlevad koolitusprogrammid ning meetmed tulu saamiseks metsandusest, puidutööstusest ja -kaubandusest.

EMP sise-eeskirjades on sätestatud VKEde, koolitustegevuse ja uurimis- ja arendustegevuse ning (VKEde ja piirkondlike) investeeringute abikõlblikud kulud. EMP sise-eeskirjades esitatud abikõlblike kulude kirjelduse tõlge on lisatud käesolevale dokumendile I lisana⁽³²⁾.

Abi osatähtsus

Kuigi EMP sise-eeskirjades on sätestatud VKEdele antava toetuse määrad,⁽³³⁾ on abi osatähtsus teist liiki abi puhul näidatud üksnes viitega tabelile „Maksimaalsed rahastamismäärad protsentides organisatsiooni Innovasjon Norge hallatud kavade puhul ettevõtete suuruse ja abi valdkondade järgi”. Tabeli tõlgitud versioon (ei sisalda viidet puidukavale) on lisatud käesolevale dokumendile II lisana.

Kuna tabelis on „OFU/IFU” ja „Omstilling og nyskapning” kava raames tehtavate uurimis- ja arendustegevuse eeluuringu puhul esitatud kaks toetusmäära, selgitasid ametiasutused, et puidukavas kasutati „OFU/IFU” kava toetusmäärasid. Toetusmäärade erinevus seisneb selles, et tehniliste teostatavusuuringute puhul, mida teevad suured ettevõtted (suurte ettevõtete) konkurentsieelsete uuringute raames, võib abi osatähtsus ulatuda „Omstilling og nyskapning” kava alusel kuni 55 %, kuid „OFU/IFU” kava alusel antava abi osatähtsus on ainult 50 %.

Abi osatähtsus kaasfinantseerimise ja kulude 100 % hüvitamise korral

Projektidele puidukava alusel toetuste andmine sõltub toetuse-saajate finantsosalusest ja tööpanusest⁽³⁴⁾. Kaasfinantseerimise puhul üldist miinimumnõuet ei ole; selle suurus sõltub pigem projekti eesmärkidest ja olemusest. Sellega seoses on Norra ametiasutused väitnud, et puidukava alusel antakse abi vastavalt EMP sise-eeskirjades sätestatud toetusmääradele, nii et tegelikult on alati tegemist teatud kaasfinantseerimisega.

⁽³²⁾ Järelevalveameti tõlge.

⁽³³⁾ Investeeringute puhul on abi ülemmäär 7,5 % keskmise suurusega ettevõtetele ja 15 % väikestele ettevõtetele; nõustamisteenuste ja kaubandusmesside puhul on abi osatähtsus 50 %.

⁽³⁴⁾ Töörühma aruande punktid 1.4 ja 7.1.

⁽³¹⁾ Töörühma aruande punktid 4.1–4.4 ja 5.

Samas selgitasid ametiasutused, et puidukava raames hüvitati teatud projektide kulud 100 % ning sellisel juhul kaasfinantseerimist ei toimunud. Sellega seoses viitavad ametiasutused töörühma aruandele, kus on märgitud järgmine: „Kava alusel antavad toetused erinevad vastavalt projekti eesmärgile ja olemusele. Kui on raske kindlaks teha projektist otsest kasu, näiteks uuringute või eeluuringute puhul, võib kava alusel rahastada kogu projekti [kulud]. Kava alusel antava abi osatähtsus võib olla väike, kui projekt on selles osalejatele eeldatavasti oluline ning kui nad saavad sellest otsest kasu. Kohaldatakse EMP riigiabi eeskirju. Kava aluseks olevad põhimõtted ja tavad luuakse kõnealuste eeskirjade sätete alusel.“⁽³⁵⁾

Lisaks selgitasid ametiasutused, et 100 % rahastamist kasutati juhul, kui oli raske kindlaks teha, millised sidusrühmad saavad projektist otsest kasu (või kui üksikud ettevõtjad said sellest üksnes mõõdukat kasu), näiteks konkreetsetes sihtvaldkondades tehtud eeluuringute ja neid käsitlevate aruannete puhul. Üheks näiteks, mille ametiasutused toovad, on 125 000 Norra krooni suuruse toetuse andmine Norsk Treteknisk Institutt'i projektile siseruumides kasutamiseks mõeldud hooajalised puidutahvlite tootmise arendamiseks⁽³⁶⁾. Norra ametiasutuste sõnul on (projekti) tulemused kättesaadavad selle liikmeks olevatele äriühingutele, kuid suur osa Norsk Treteknisk Institutt'i teabest on avalikkusele kättesaadav selle raamatukogus.

2.5. Väheste tähtsusega abi

Norra ametiasutuste sõnul vastavad puidukava erisätete alusel antud toetused väheste tähtsusega abi tingimustele. Ametiasutused selgitasid, et väheste tähtsusega abi andmise korral esitatakse abisaajale sellise abi andmist kinnitavas kirjas ka väheste tähtsusega abi künnis, ajakava ning see, et abisaaja on kohustatud teavitama abist, mida ta on saanud muudest allikatest kolme aasta jooksul asjaomase toetuse andmise kohta kinnituse saamisest⁽³⁷⁾.

Lisaks selgitasid ametiasutused, et kohaldatava haldustava kohaselt võib näiteks uurimis- ja arendustegevuseks antavale abile lisada väheste tähtsusega abi. Selline tava on konkreetselt sätestatud EMP sise-eeskirjade 2004. aasta septembri ja 2005. aasta juuli versioonides⁽³⁸⁾.

⁽³⁵⁾ Töörühma aruande punkt 7.1.

⁽³⁶⁾ Kuigi kõnealune summa oleks väheste tähtsusega abi, on Norsk Treteknisk Institutt saanud ka muid toetusi.

⁽³⁷⁾ Kõnealune teabenõue on sõnastatud järgmiselt: „EØS-regelverket – opplysningsplikt Tildelingen av tilskuddet skjer i henhold til reglene for bagatellmessig støtte. Ved eventuelle nye søknader om offentlig støtte (uansett støttekilde) har støtemottaker plikt til å opplyse om dette tilskuddet. Opplysningsplikten gjelder i 3 år fra tilsagnstidspunktet. Støtemottakeren må ikke motta mer enn til sammen 100 000 Euro (ca. kr 815 000,-) i støtte etter reglene for bagatellmessig støtte over et tidsrom på 3 år.”

⁽³⁸⁾ Punkt 4.2.

2.6. Kestus

Norra ametiasutuste sõnul alustati puidukava elluviimist 1. juulil 2000 (s.o kuupäev, millest alates võis toetuse saamise taotlusi esitada) ning see pidi kestma viis aastat, st kuni 2005. aasta lõpuni (viimase kinnituse kuupäev on 30. detsember 2005)⁽³⁹⁾.

2.7. Puittoodete kaubandus

Valitsuse poolt parlamendile esitatud valges raamatus, milles käsitletakse väärtuste ja võimaluste loomist metsasektoris, on ära toodud, et Norra ekspordib oma puittooteid Euroopa Liitu. Sellega seoses on valge raamatu punktis 4.3 täpsustatud, et „Norra ekspordib umbes 85–90 % hulgi müüdavatest puit- ja pabertoodetest ning umbes 35 % puidutoodangust. ELi riikidesse tarnimine moodustab vastavalt 70 % ja 90 % kogu ekspordist. Igasugusel ELi strateegiatel ja ELi poliitilisel sekkumisel, mis võivad mõjutada ELi metsatööstustoodete importi, võivad olla Norra metsandussektori jaoks tõsised tagajärjed“⁽⁴⁰⁾. Lisaks sellele selgub Eurostati statistikast, et puittoodetega kauplemine on ELis laialtlevinud⁽⁴¹⁾. Samuti impordib Norra oma statistikaameti (*Statistisk sentralbyrå*) andmetel ELis olulistes kogustes puitu, töödeldud puitu ja puittooteid (*Tømmer, trelast og kork ...*)⁽⁴²⁾.

2.8. EMP lepingu kohaldamisala

EMP lepingu artikli 8 lõikes 3 on sätestatud järgmine:

„Kui ei ole sätestatud teisiti, kohaldatakse käesoleva lepingu sätteid üksnes toodete suhtes, mis:

- kuuluvad kaupade kirjeldamise ja kodeerimise harmoneeritud süsteemi rubriikidesse 25–97, välja arvatud protokollis nr 2 loetletud tooted;

⁽³⁹⁾ Seda kinnitavad riigieelarve ettepaneku kohta esitatud märkused dokumendis St. prp. nr. 1 (2000–2001) ja töörühma aruanne.

⁽⁴⁰⁾ Järelevalveameti tõlge järgmisest tsitaadist: „Norge eksporterer ca 85–90 % av produksjonen av tremasse og papirprodukter og ca 35 % av trelast-produksjonen. Leveransene til EU-land utgjør henholdsvis 70 % og 90 % av eksporten. Eventuelle strategier eller politiske vedtak innen EU som kan påvirke EUs import av skogindustriprodukter vil kunne få store konsekvenser for den norske skogsektoren.”

⁽⁴¹⁾ Eurostati statistika aastate 1999–2004 kohta, mis käsitleb mitmesuguse töödeldud puidu importi ja ekspordi ELis (suurusjärguks on tuhat kuupmeetrit või tonni), näitab, et puittoodete kaubandus ELis on ulatuslik. Asjakohased andmed leiab 1) 25 ELi riigi vahelise ümarpuidu impordi ja ekspordi kohta tabelist „table fores51”, 2) 25 ELi riigi vahelise puidutelluloosi, paberi ja papi impordi kohta tabelist „table fores62” 3) 25 ELi riigi vahelise puidutelluloosi ekspordi kohta tabelist „table fores62”, 4) 25 ELi riigi vahelise saematerjali ja puittahvlite impordi kohta tabelist „table fores61” ning 5) ELi sise saematerjali ekspordi kohta tabelist „table fores61”. Kõik andmed on kättesaadavad veebilehel <http://europa.eu.int/comm/eurostat> samuti saab neid küsida veebilehe kaudu Eurostatilt.

⁽⁴²⁾ Vt veebilehte <http://www.ssb.no/muh/tab15-01.shtml> kus on esitatud tabel 15 pealkirjaga „Kaubandus valitud riikidega rahvusvahelise kaubanduse klassifikaatori (SITC) kahekohaliste jaotuste lõikes. Jaanuarist märtsini 2006. Miljonites kroonides” (*Trade with selected countries by two-digit SITC. Jan - mar 2006. Million krone*).

- b) on kindlaks määratud protokollis nr 3 vastavalt selles sätestatud erikorrale.”

Puitu ja puittooteid käsitletakse 44. peatükis.

2.9. Menetluse algatamise põhjused

Järelevalveamet algatas ametliku uurimismenetluse, kuna eelnevalt leiti, et puidukava puhul on tegemist riigiabiga, mille suhtes ei saa kohaldada ühtegi EMP lepingus sätestatud erandit. Seetõttu kahtles järelevalveamet, kas puidukava saab pidada kehtiva EMP lepinguga kooskõlas olevaks. Viidati asjaolule, et dokumentides, mis Norra ametiasutused puidukava kohta esitasid, olid täpselt määratlemata abikõlblikud projektid, abikõlblikud kulud ja abi ülemmäärad.

Norra ametiasutustel paluti esitada teavet sise-eeskirjade olemasolu kohta, milles on sätestatud, et puidukava rakendatakse kooskõlas riigiabi suunistega ja/või grupierandi määrustega. Järelevalveamet rõhutas siiski, et isegi kui selline haldustava leiab tõendamist, võib järelevalveamet ikkagi leida, et kava ei ole kooskõlas kehtiva EMP lepinguga, võttes arvesse, et puidukava raames rahastati 100 % ulatuses projekte ning haldusasutus ei pea toetust abiks, sest tegevust ei saa siduda ühe ettevõtjaga ning sellest saadavat kasu peetakse üksnes mõõdukaks.

Küsimuses, kas puidukava vähese tähtsusega abi käsitlevate konkreetsete sätete alusel antud toetused vastavad riigiabi suunistes või sellele järgnenud vähese tähtsusega abi määruks (millega alates 1. veebruarist 2003. aastast asendati riigiabi suuniste asjakohased sätted)⁽⁴³⁾ sätestatud vähese tähtsusega abi tingimustele, asus järelevalveamet seisukohale, et asjaomased sätted ei vasta vähese tähtsusega abi andmise eeskirjadele.

3. Norra ametiasutuste märkused

3.1. Menetlus

Norra ametiasutused möönavad, et puidukavast oleks tulnud järelevalveametile ametlikult teatada, kuid väidavad, et üksnes puidukavast teatamata jätmise tõttu ei saa järelevalveamet otsustada, et see on vastuolus kehtiva EMP lepinguga.

3.2. Sis

Siseriiklike juhiste või ametivõimude korralduste olemasolu

Norra ametiasutused väidavad, et tegelikult järgiti EMP lepingus sätestatud põhilisi riigiabi eeskirju. Esiteks on Innovasjon Norge

vahendite jagamise poliitikas sätestatud, et toetust võib anda neis rahvusvahelistes lepingutes kehtestatud piirmäärade ulatuses, millega Norra on ühinenud. Teiseks on Innovasjon Norge juhtumikäsitlejatele antud juhised rakendada puidukava kooskõlas EMP lepinguga. EMP sise-eeskirjad koostati eesmärgiga tagada EMP lepingu järgimine. Kolmandaks on juhtumikäsitlejatel kogemusi riigiabi suuniste kohaldamisel ja nad osalevad seda teemat käsitlevatel kursustel. Kahtluse korral saavad nad nõu küsida Innovasjon Norge õigusosakonnalt.

Juhtumid, mille puhul ei ole tegemist abiga

Seoses projekti kulude 100 % hüvitamisega väidavad Norra ametiasutused, et tegelikult on nende projektide hulgas need projektid, mis ei kuulu EMP lepingu kohaldamisalasse kas seetõttu, et tegemist ei ole riigiabiga EMP lepingu artikli 61 lõike 1 tähenduses või seetõttu, et abi anti vähese tähtsusega abina. Ametiasutused esitasid tabeli, milles on näidatud, kuidas on puidukava raames antud toetused jaotatud.

Ametiasutused väidavad, et kaheksal juhul (esitatud kaks näidet) anti abi projektidele, mis olid seotud toodetega (näiteks kasvava metsaga), mis ei ole loetletud kaupade kirjeldamise ja kodeerimise harmoneeritud süsteemi 25.–97. peatükis ja seega ei kuulu EMP lepingu kohaldamisalasse.

Lisaks väidavad ametiasutused, et 114 puidukava alusel abi saanut ei ole ettevõtjad EMP lepingu artikli 61 lõike 1 tähenduses, sest nad ei tegele majandusega. 15 neist on haridus- ja uurimisasutused, 25 riigiasutuse puhul on tegemist kohalikele omavalitsustele antud abiga ja 74 juhul anti abi allorganisatsioonidele.

Seoses haridus- ja uurimisasutustega (mille kohta esitati kaks näidet, üks neist oli mittetulundusühing) leiavad ametiasutused, et need ei kuulu EMP lepingu artikli 61 lõike 1 kohaldamisalasse riigiabi suuniste eelmise 14. peatüki artikli 2 lõike 2 alusel, mis käsitleb uurimis- ja arendustegevust ning mille kohaselt „EMP lepingu artikli 61 lõike 1 reguleerimisalasse ei kuulu tavaliselt mittetulunduslikud uurimisega tegelevad kõrgharidusasutused” ning milles on sätestatud: „kui kõnealuse asutuse poolt riigi toetuse abil rakendatud uurimis- ja arendusprojekti tulemused tehakse kõigile Euroopa tööstusharudele võrdselt kättesaadavaks, eeldab EFTA järelevalveamet, et üldiselt ei ole tegemist riigiabiga EMP lepingu artikli 61 lõike 1 tähenduses”.

⁽⁴³⁾ Järelevalveameti 5. novembri 2003. aasta otsusega nr 198/03/COL jäeti välja riigiabi suuniste eelmine 12. peatükk. Alates 1. veebruarist 2003 oli siiski määrus (EÜ) nr 69/2001 (edaspidi „vähese tähtsusega abi määrus”) 12. peatüki suhtes ülimuslik.

Norra ametiasutuste väitel ei ole allorganisatsioonidele (mille hulka kuuluvad teabe levitamise tegevad mittetulundusühingud) antud abi riigiabi, sest toetust ei anta (otse) ettevõtjatele, vaid allorganisatsioonide kaudu, mida ei peeta ettevõtjateks. Viidatakse komisjoni otsusele, mis käsitleb Asetrat, kellele antud abi tunnistati Norra ametiasutuste sõnul kokkusobivaks, sest Asetra ei olnud ettevõtja EÜ lepingu artikli 87 lõike 1 tähenduses.⁽⁴⁴⁾ Samuti väidetakse, et Euroopa Kohus on mitmes kohtuasjas tõlgendanud „majandusliku eelise” mõistet ning kohtuasjas C-143/99 *Adria Wien* esitatud põhjenduses märgib Euroopa Kohus, et tuleb teha vahet abstraktsete eeliste (st ettevõtte kulude, mis „tavaliselt jäävad eelarvest välja”) ja eelarvekulude vahel⁽⁴⁵⁾.

Samuti väidavad ametiasutused, et veel 31 juhul (mille kohta esitatakse mitu näidet) ei saanud abisaajad majanduslikku eelist, sest nad osutasid vastutasuks teenuseid, ja seega ei kuulu need juhtumid EMP lepingu artikli 61 lõike 1 kohaldamisalasse.

Väheste tähtsusega abi

Norra ametiasutused viitavad kinnitavale kirjale, milles väidetakse, et abisaaja peab esitama teabe „võimalike uute riigiabi taotluste alusel saadud abi kohta ... Kõnealune kohustus kehtib kolm aastat alates kinnitava kirja kuupäevast. Toetuse saaja ei tohi mis tahes kolme aasta pikkuse ajavahemiku jooksul saada väheste tähtsusega abi kokku rohkem kui 100 000 eurot (umbes 815 000 Norra krooni).”

Ametiasutused väidavad, et täpsustuse „mis tahes kolme aasta pikkuse ajavahemiku jooksul” põhjal on selge, et abisaaja ei tohi saada väheste tähtsusega abi ei kinnitavale kirjale eelneva ega sellele järgneva kolme aasta jooksul. Kohustust anda teavet kolme aasta jooksul pärast kinnitava kirja kuupäeva saadud abi kohta tuleb vaadelda koos tekstiga, mis käsitleb tingimust, et abi ei tohi olla saadud „mis tahes” kolme aasta pikkuse ajavahemiku jooksul. Ametiasutuste sõnul tagab see vastavuse väheste tähtsusega abi määruale. Lisaks väidavad ametiasutused, et igal juhul on enamik toetustest väheste tähtsusega abi piirmäärast väiksemad.

Samas on ametiasutused selgitanud, et „[teatud] juhtudel ei ole järgitud väheste tähtsusega abi [menetlus]raamistikku, sest abi peeti VKEdele, uurimis- ja arendustegevuseks ja koolituseks antava abi peamiste eeskirjade ja grupierandiga kooskõlas olevaks”. Seejärel selgitasid ametiasutused, et viide „menetluseeskirjade” järgimata jätmisele tähendab, et kümnel juhul anti abi lubatud piirmäära ulatuses, kuid sellele lisati väheste tähtsusega abi, ilma et abisaajale oleks teatatud, et tegemist on väheste tähtsusega abiga.

Abi kokkusobivus

Norra ametiasutused väidavad, et järelevalveamet ei ole pööranud piisavalt tähelepanu tavadele ja menetlustele, mida Innovasjon Norge järgib abi kokkusobivuse hindamisel.

⁽⁴⁴⁾ Komisjoni 31. märtsi 2000. aasta otsus N 673/99 riigiabi kohta (EÜT C 184, 1.7.2000, lk 25).

⁽⁴⁵⁾ Kohtuasi C-143/99: *Adria Wien* (2001) EKL I-8365.

Sisuliselt väidavad ametiasutused, et puidukava raames ei ole antud piirkondlikku abi ning arusaamatuse põhjuseks võib olla (EMP sise-eeskirjadele lisatud) ülevaade, milles on sätestatud abi ülemmäärad (sh piirkondlik abi). Kohe seejärel väidavad ametiasutused, et on siiski näiteid selle kohta, et abi anti uurimis- ja arendusabi lubatud piirmäära ulatuses, kuid sellele lisati 5 % piirkondlik abi. Näitena tuuakse Trysil Skog ASile antud abi.

Seoses 78 uurimis- ja arendusabi juhtumiga (mille kohta esitatakse kolm näidet) väidavad ametiasutused, et abi anti kooskõlas riigiabi suunistes kehtestatud põhimõtetega. Võeti arvesse seda, mil määral on projektis ette nähtud uute tehnoloogiate, teadmiste või meetodite väljaarendamine ning eelistati kõige uuenduslikumaid projekte. Samuti võeti arvesse seda, kas projekt võis saada raha teistest allikatest, näiteks kava Skattefunn raames.

Ametiasutused väidavad, et kuigi EMP sise-eeskirjades ei viidata VKEde ja koolitusabi grupierandi määruste pealkirjadele ja avaldamiskuupäevadele, on kõnealuseid määrusi „suures osas arvesse võetud”.

II. HINDAMINE

1. Riigiabi EMP lepingu artikli 61 lõike 1 tähenduses

EMP lepingu artikli 61 lõikes 1 on sätestatud:

„Kui käesolevas lepingus ei ole sätestatud teisiti, on igasugune EÜ liikmesriikide või EFTA riikide poolt või riigi ressurssidest ükskõik missugusel kujul antav abi, mis kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, soodustades teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist, käesoleva lepinguga kokkusobimatu niivõrd, kuivõrd see mõjutab lepinguosaliste vahelist kaubandust.”

Selleks et meetet saaks EMP lepingu artikli 61 lõike 1 alusel pidada riigiabiks, peab see vastama järgmisele neljale tingimusele: meede peab i) andma saajatele majandusliku eelise, mida nad oma tavalise tegevuse käigus ei saaks; ii) eelis peab olema antud riigi poolt või riigi ressurssidest; iii) see peab olema valikuline ja soodustama teatavaid ettevõtjaid või teatavate kaupade tootmist ning iv) kahjustama konkurentsi ja mõjutama lepinguosaliste vahelist kaubandust.

1.1. Majanduslik eelis

Meede peab andma selle saajatele majandusliku eelise, mida nad oma tavategevuse käigus ei saaks.

Puidukava alusel annavad Norra ametiasutused rahalisi toetusi äriühingutele, asutustele, ühingutele jt, kes aitavad kaasa kava eesmärkide saavutamisele. Selliseid toetusi saavad ettevõtjad saavad majandusliku eelise, s.t toetuse, mida nad oma tavategevuse käigus ei oleks saanud.

1.2. Riigi ressursside kasutamine

Eelis peab olema antud riigi poolt või riigi ressurssidest.

Puidukava alusel antud toetusi rahastab põllumajandus- ja toiduminiستيرium ning seega eraldatakse need otse riigieelarvest.

1.3. Teatavate ettevõtjate või teatavate kaupade tootmise soodustamine

Meede peab soodustama teatavaid ettevõtjaid või teatavate kaupade tootmist.

Mitmest ettevalmistavast seadusandlikust dokumendist (nagu valge raamat, soovitus ja töörühma aruanne), mille alusel võeti vastu puidukava, selgub, et kava eesmärk on i) suurendada puidutöötlemistööstuses loodavat väärtust ja ii) parandada metsandussektori ja turu vahele jäävate eri kaubandustasandite suhteid (mis hõlmab ka puidutöötlemistööstuse varustamist toormaterjaliga) ning selle üldisem eesmärk on suurendada puittoodete kasutamist üldiselt.

Seega antakse puidukava alusel toetust vaid juhul, kui see võib tuua kasu puidutöötlemissektorile ja sellega seotud puidutööstusele, samuti ettevõtjatele, kes neid tööstusi toormaterjaliga varustavad. Seepärast soodustab puidukava puidutöötlemissektori ettevõtjaid, jättes teised sektorid kavast välja, ning on oma olemuselt valikuline. Sellega seoses on EFTA kohus leidnud, et meede võib olla valikuline ka siis, kui see hõlmab kogu sektorit (kõiki sektori ettevõtjaid) ⁽⁴⁶⁾.

Tuleb märkida, et kuigi puidukava alusel võib toetusi anda ka teiste tegevusalade ettevõtjatele (nt tegevusalad, mille puhul uuritakse puidu kasutamist koos teiste materjalidega), on see võimalus vaid neil tegevusaladel, mis aitavad saavutada puidukava üldeesmärki, milleks on puidutöötlemistööstuses loodava väärtuse suurendamine. Seepärast on järelevalveamet seisukohal, et ka see võimalus soodustab lõppkokkuvõttes puidutöötlemisega tegevaid ja sellega seotud valdkondade ettevõtjaid.

1.4. Konkurentsi kahjustamine ja lepinguosaliste vahelise kaubanduse mõjutamine

Meede peab kahjustama konkurentsi ja mõjutama lepinguosaliste vahelist kaubandust.

Puidukava alusel annavad Norra ametiasutused toetusi puitu töötlevale tööstusele (ja sellega seotud valdkondadele). Norra

tööstus ekspordib suure osa oma jaemüügiks mõeldud puidust ja töödeldud puittoodetest (kuni 90 %) teistesse EMP riikidesse, kus puittoodetega kauplemine on levinud. Peale selle impordib Norra EList puitu, töödeldud puitu ja puittooteid. Neid asjaolusid arvestades tugevdab puidukava alusel ettevõtjatele toetuse andmine selle saajate seisundit võrreldes teiste Norras ja muudes EMP riikides asuvate ning puitu töötlevate (ja sellega seotud valdkondade) ettevõtjatega. Kuna puit on vaid üks ehituses kasutatavatest toormaterjalidest, tugevdavad puidukava alusel ehitusettevõtetele antud toetused selliste ettevõtjate seisundit võrreldes teiste ehituses konkureerivate ettevõtjatega ⁽⁴⁷⁾.

Seda arvestades on järelevalveamet seisukohal, et puidukava alusel rahaliste toetuste andmine ettevõtetele kahjustab konkurentsi ja mõjutab kaubandust.

1.5. Järeldus ja abikava olemasolu

Eelöeldut silmas pidades järeldab järelevalveamet, et puidukava vastab EMP lepingu artikli 61 lõike 1 kriteeriumidele ning on seega riigiabi. Norra ametiasutused aga väidavad, et teatavad puidukava alusel antud üksiktoetused ei kuulu EMP lepingu kohaldamisalasse ega ole riigiabi.

Järelevalveamet on seisukohal (mida Norra ametiasutused ei vaidlusta), et puidukava on dokument, mille alusel võib anda üksiktoetusi selles üldiselt ja abstraktselt määratud ettevõtjatele ilma selleks edasisi rakendusmeetmeid ette nägemata. Seetõttu on kava abikava järelevalve- ja kohtulepingu protokollis nr 3 II osa artikli 1 lõike d tähenduses. Sellega seoses tuleb järelevalveamet meelde, et kohtuasjas C-310/99 tehtud otsuses väitis Euroopa Kohus: „Vaidlustatud otsus ei pidanud sisaldama kava alusel antud üksikute toetuste analüüsi. Alles abi tagasinõudmise etapis on vaja uurida iga asjaomase ettevõtja konkreetset olukorda” ⁽⁴⁸⁾. Osutatud kohtupraktikat järgides hindas järelevalveamet puidukava abikava tunnuste alusel (vastandatuna kava raames antud üksiktoetuste erijooni). Norra ametiasutuste väited kõnealust hinnangut ei mõjuta, vaid neid võetakse arvesse üksnes siis ja juhul, kui arutatakse abi tagasinõudmist. Järeldus kava vastavuse kohta kehtiva EMP lepinguga ei lahenda abi tagasinõudmise küsimust antud üksiktoetuste puhul. Nagu on märgitud eespool nimetatud kohtuotsuses, on see teine etapp ning abi nõutakse tagasi üksnes juhul, kui on tegelikult rikutud olulisi riigiabi käsitlevaid sätteid.

⁽⁴⁶⁾ Liidetud kohtuasjad E-5/04, E-6/04 ja E-7/04: *Fesil ja Finnfrjord*, EFTA kohtu lahendid 2005, lk 117, punkt 77. Kõnealune kohtuotsus kinnitab Euroopa Kohtu praktikat, mis on sätestatud kohtuasjas C-75/97: *Belgia Kuningriik vs. Euroopa Ühenduste Komisjon*, EKL 1999, lk I-3671, punkt 33. Vt ka otsust kohtuasjas C-66/02: *Itaalia vs. komisjon*, EKL 2005, lk I-10901, punkt 95.

⁽⁴⁷⁾ Sellega seoses vt kohtuasja 730/79, *Philip Morris vs. komisjon*; EKL 1989, lk 2671, punkt 11, kus on märgitud, et „kui riigi finantsabi tugevdab ettevõtja seisundit teiste ühendusesiseses kaubanduses konkureerivate ettevõtjatega võrreldes, tuleb sellist abi pidada kaubandust mõjutavaks.”

⁽⁴⁸⁾ Kohtuasjas C-310/99: *Itaalia vs. komisjon*, EKL 2002, lk I-2289, punkt 91. Kohtuasja C-66/02: *Itaalia vs. komisjon*, EKL 2005, lk I-10901, punkt 91, ütles Euroopa Kohus: „Abikava uurimisel selleks, et tuvastada, kas see sisaldab abile omaseid elemente, võib komisjon piirduda selle kava üldiste tunnuste käsitlemisega, olemata kohustatud uurima iga abi kohaldamise juhtumit eraldi.” Vt ka kohtuasja E-2/05 *ESA vs. Island*, EFTA kohtu lahendid 2005, lk 202, punkt 24.

Järelevalveamet märgib, et Norra ametiasutused ei ole vaidlustanud asjaolu, et puidukava võimaldab anda abisaajatele toetusi seoses EMP lepinguga hõlmatud toodetega, näiteks puiduga. Samuti ei ole Norra ametiasutused vaidlustanud asjaolu, et puidukava võimaldab rahastada üksuseid, mis on ettevõtjad EMP lepingu artikli 61 lõike 1 tähenduses. Samuti ei vaidlustata asjaolu, et puidukava raames ei rahastatud ainult neid abisaajaid, kes osutasid vastutasuks teenust.

Teisisõnu on kava ette nähtud riigiabi andmiseks. Võimalus, et teatud puidukava raames abi saajad võivad jääda EMP lepingu kohaldamisalast välja (kuna kõnealune leping ei hõlma nende tooteid või nad ei ole ettevõtjad EMP lepingu artikli 61 lõike 1 tähenduses), ei muuda puidukava käsitamist riigiabina EMP lepingu artikli 61 lõike 1 tähenduses.

2. Menetlusnõuded

Järelevalve- ja kohtulepingu protokoll nr 3 I osa artikli 1 lõikes 3 on sätestatud, et: „EFTA järelevalveametit tuleb piisava ajavaruga teavitada igasugusest abi andmise või muutmise kavatsusest, et järelevalveametil oleks võimalik esitada oma märkusi [...]”. Asjaomane riik ei tohi kavandatud meetet rakendada enne lõpliku otsuse langetamist”.

Esiteks märgib järelevalveamet, et võttes arvesse asjaolu, et kuna EMP leping hõlmab kaupade kirjeldamise ja kodeerimise harmoneeritud süsteemi 44. peatükki (puit ja puittooted), tuleb puidukava hinnata kõnealuse lepingu alusel. Norra ametiasutused ei teatanud puidukavast enne selle rakendamist ja jätsid seega täitmata järelevalve- ja kohtulepingu protokoll nr 3 I osa artikli 1 lõikes 3 sätestatud kohustuse. Seega kujutab puidukava alusel antud riigiabi endast ebaseaduslikku abi järelevalve- ja kohtulepingu protokoll nr 3 II osa artikli 1 punkti f tähenduses.

3. Abi kokkusobivus

Esialgu märgib järelevalveamet, et kuigi puidukavas on täpsustatud näiteks selle eesmärgid ja abikõlblikud kulud, ei sisalda see mingeid abi andmise tingimusi. Järelevalveamet ei saa kava, milles puuduvad abi andmise piirangud (näiteks seoses abi osatähtsusega), heaks kiita kui kehtiva EMP lepinguga kooskõlas olevat. Asjaolu, et tegelikult järgiti üksikjuhtudel järelevalveameti riigiabi suuniseid, seda seisukohta ei muuda, vaid mõjutab üksnes otsust, kas abi on vaja tagasi nõuda või mitte, nagu on märgitud eespool I osa punktis 1.5.

Sellega seoses märgib järelevalveamet siiski, et Norra ametiasutuste väitel on tööühma aruandes esitatud väide, et kava raken-

datakse „põhimõtete ja tavade” alusel EMP õiguse piires, selge viide EMP sise-eeskirjadele. Järelevalveameti arvates tähendab see väide, et kõnealuseid eeskirju, milles on näiteks sätestatud EMP õiguses lubatud abi ülemmäärad eri olukordades, tuleb käsitada abikava eeskirjadena ja tingimustena, mille alusel puidukava raames abi antakse. Teisisõnu, kava ei sisaldanud mingeid eeskirju, mis oleksid piiranud selle alusel abi andmist.

Seoses Norra ametiasutuste väitega, et „eeskirjad vaadatakse regulaarselt läbi”, tuleb meele pidada, et kooskõlas kehtiva EMP lepinguga hinnatakse ebaseaduslikku riigiabi vastavalt abi andmise ajal või abikava algatamise ajal kehtinud õigusaktis sätestatud olulistele kriteeriumidele. Lisaks tuleb hinnata kõiki kava eeskirjade muudatusi, et teha kindlaks, kas nendega muudetakse kava otsuse 195/04/COL⁽⁴⁹⁾ tähenduses. Seetõttu analüüsitakse allpool esitatud hinnangus, kas Innovasjon Norge EMP sise-eeskirju, sh neisse hiljem tehtud muudatusi, sai puidukava eeskirjadena käsitada kehtiva EMP lepinguga ja eelkõige järelevalveameti riigiabi suunistega ning grupierandi määrustega kooskõlas olevana, sest neid kohaldati kõikidel nimetatud hetkedel.

3.1. Kooskõla EMP lepingu artikli 61 lõikega 2

Puidukava puhul ei saa kohaldada ühtki EMP lepingu artikli 61 lõike 2 erandit, sest puidukava eesmärgid ei vasta selles sättes loetletud eesmärkidele.

3.2. Kooskõla EMP lepingu artikli 61 lõikega 3

Riigiabi peetakse EMP lepingu artikli 61 lõike 3 punkti a alusel EMP lepingu eesmärkidega kokkusobivaks, kui see on mõeldud väga madala elatusasteme või suure tööpuudusega piirkondade majandusliku arengu edendamiseks. Kuna aga Norra piirkondliku abi kaardil selliseid piirkondi kindlaks määratud ei ole, ei ole see säte asjakohane⁽⁵⁰⁾.

Lisaks sellele ei saa kasutada EMP lepingu artikli 61 lõike 3 punktis b sätestatud erandit, sest puidukava alusel antud riigiabi mõte ei ole oluliste kogu Euroopale huvi pakkuvate projektide teostamise edendamine ega Norra majanduse tõsiste häirete kõrvaldamine.

⁽⁴⁹⁾ Järelevalveameti 14. juuli 2004. aasta otsus nr 195/04/COL (ELT L 139, 25.5.2006, lk 37), mida on muudetud järelevalveameti 14. detsembri 2005. aasta otsusega nr 319/05/COL (ELT C 286, 23.11.2006, lk 9). Vt ka kohtuasja T-195/01: Gibraltar vs. komisjon, EKL 2001, lk II-3915. Tuleks märkida, et kuna abikava esialgne kasutuselevõtmine oli menetluslikult ebaseaduslik, tuleb ka selle kõiki järgnevaid muudatusi käsitada ebaseadusliku abina.

⁽⁵⁰⁾ Vt järelevalveameti 16. detsembri 1999. aasta otsust nr 327/99/COL toetusi saavate piirkondade kaardi ja toetuse suuruse kohta (Norra).

Kohaldada saab aga võibolla EMP lepingu artikli 61 lõike 3 punktis c sätestatud erandit, mille kohaselt võib riigiabi ühisturuga kokkusobivaks pidada, kui see soodustab teatava majandustegevuse või teatava majanduspiirkonna arengut ega kahjusta kaubandust määral, mis oleks vastuolus ühiste huvidega. See on nii, kui meede on kooskõlas riigiabi suunistega või mis tahes kehtiva grupierandi määrusega.

Piirkondlik abi

Ettevõtjad on abikõlblikud, kui nad asuvad eespool nimetatud Norra piirkondliku abi kaardil määratletud piirkonnas ning riigiabi suunistes sätestatud tingimused on täidetud⁽⁵¹⁾.

Norra ametiasutused on väitnud, et puidukava alusel piirkondlikku abi ei antud. Järelevalveamet märgib siiski, et puidukava rakendati EMP sise-eeskirjade alusel, milles on sätestatud piirkondliku (investeermise) abi andmise võimalus⁽⁵²⁾. Lisaks on ametiasutused viidanud juhtudele, kus uurimis- ja arendustegevuseks antud abile lisati 5 % täiendavat piirkondlikku abi (näiteks Trysil Skog Asi juhtum).

Järelevalveamet märgib, et riigiabi suunistes sätestatud piirkondliku abi andmise tingimused peavad olema täidetud ka juhtudel, kui antakse täiendavat piirkondlikku abi. Ei töörühma aruandes ega EMP sise-eeskirjades ole siiski viidatud tingimustele, mis peavad olema täidetud piirkondliku abi saamiseks, näiteks piirkondlike eeliste määratlemine (investeeringud tootmis- või töökohtade loomine); samuti ei ole viidatud Norra piirkondliku abi kaardile. Sellises olukorras ei saa järelevalveamet olla veendunud, et puidukava alusel antud piirkondlik abi on kooskõlas piirkondlikku abi käsitlevate riigiabi suunistega.

Uurimis- ja arendustegevuseks antav abi

Uurimis- ja arendustegevuseks antavat abi võib pidada kehtiva EMP lepinguga kooskõlas olevaks, kui on täidetud asjaomased riigiabi suunistes sätestatud tingimused⁽⁵³⁾. Riigiabi suunistes on määratletud uurimis- ja arendustegevuse liigid, nagu alusuuring,

tööstusuuring ja konkurentsieelne arendustegevus, ning iga kategooria puhul kohaldatavad abi osatähtsuse määrad.

Järelevalveamet märgib, et EMP sise-eeskirjades sätestatud abikõlblikud uuringud, abikõlblikud kulud ja abi osatähtsused vastavad uurimis- ja arendustegevuseks antavat abi käsitlevates riigiabi suunistes sätestatud, v.a tehniliste eeluuringute puhul. Kui EMP sise-eeskirjade toetusmäärade tabelis on nimetatud kaks erinevat toetusmäära tehniliste eeluuringute jaoks, mida suured ettevõtjad teostavad konkurentsieelse uuringu raames, nimelt 50 % ja 55 %, ⁽⁵⁴⁾ on riigiabi suunistes sõnaselgelt sätestatud, et konkurentsieelse uuringute puhul ei tohi kogutoetus ületada 50 % abi osatähtsuse määra ⁽⁵⁵⁾.

Võttes arvesse, et üks EMP sise-eeskirjades sätestatud toetusmäärade ei ole kooskõlas riigiabi suunistega ja puuduvad tõendid selle kohta, et juhtumikäsitlejatele on antud juhised kohaldada kõnealust abi osatähtsuse määra riigiabi suunistega kooskõlas oleva OFU/IFU kava suhtes, ilmneb, et puidukava eeskirjad näevad ette võimaluse, et abi osatähtsuse määr on suurem riigiabi suunistes sätestatud maksimummäärast. Lisaks ei ole järelevalveametile esitatud mingeid väiteid riigiabi suunistes sätestatud abi osatähtsuse määradest suuremate toetusmäärade lubamiseks.

Väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele antav abi ning koolitusabi

Väikesi ja keskmise suurusega ettevõtteid ning koolitusabi käsitlevate grupierandi määruste kohaselt antud abi peetakse EMP lepingu eesmärkidega kokkusobivaks ja vabastatakse teavitamise kohustusest eeldusel, et kava vastab kõikidele asjakohase grupierandi määrase tingimustele ning sellele on sõnaselgelt viidatud (märgitud selle nimi ja viide *Euroopa Liidu Teatajas* avaldamise kohta) ⁽⁵⁶⁾. Kuid ei riigieelarvetes, töörühma aruandes ega üheski puidukava ettevalmistavas õigusaktis ole viidet väikesi ja keskmise suurusega ettevõtteid käsitleva grupierandi määrase ega koolitusabi käsitleva grupierandi määrase kohaldamise kohta. Peale selle ei ole Norra ametiasutused esitanud järelevalveametile mingit teavet ühegi *Euroopa Liidu Teatajas* avaldatud grupierandi määrase kohaldamise kohta. Seetõttu ei ole Norra ametiasutused täitnud grupierandi määruste nõudeid ja seega ei saa puidukava pidada grupierandiga kooskõlas olevaks.

⁽⁵¹⁾ Piirkondlikku abi käsitlev riigiabi suuniste eelmine 25. peatükk asendati 6. aprillil 2006 uute suunistega ja komisjoni määrusega (EÜ) nr 1628/2006 (sätestatud ühiskomitee otsusega nr 157/2006 (ELT L 89, 29.3.2007, lk 33, ja EMP kaasanne nr 15, 29.3.2007, lk 24). Määrus jõustus 9. detsembril 2006.

⁽⁵²⁾ Vt EMP sise-eeskirjadele lisatud tabelis ja investeermisabi selgitavas osas (punkt 4.6) esitatud (piirkondliku abi) piirmäärasid.

⁽⁵³⁾ Uurimis- ja arendustegevusele antavat abi käsitlevad suunised asendati uutega 7. veebruaril 2007.

⁽⁵⁴⁾ 2000. ja 2001. aasta versioonides ei ole tehniliste eeluuringute toetusmäärasid üldse määratletud.

⁽⁵⁵⁾ Riigiabi suuniste selleaegse 14. peatüki jaotise 5.3 punkt 7, mis käsitleb uurimis- ja arendustegevuseks antavat abi.

⁽⁵⁶⁾ Vt väikesi ja keskmise suurusega ettevõtteid ja koolitusabi käsitlevate grupierandi määruste artikli 3 lõiget 3. Grupierandi formaalsete tingimuste täitmisel vabastatakse abimeede teatamise nõudest.

Sellest hoolimata saab puidukava pidada EMP lepingu artikli 61 lõike 3 punkti c alusel kehtiva EMP lepinguga kooskõlas olevaks, võttes arvesse VKEsid ja koolitusabi käsitlevates grupierandi määrustes sätestatud põhimõtteid. Sellega seoses märgib järelevalveamet, et kõik EMP sise-eeskirjades sätestatud koolitusabiga seotud määratlused, abikõlblikud kulud ja abi osatähtsused⁽⁵⁷⁾ vastavad koolitusabi käsitlevale grupierandi määrusele. Lisaks vastavad EMP sise-eeskirjades sätestatud nõustamisteenusega ja VKEdele messidel osalemiseks antava abiga seotud määratlused, abikõlblikud kulud ja abi osatähtsused⁽⁵⁸⁾ VKEsid käsitlevale grupierandi määrusele.

EMP sise-eeskirjade punkti 4.3.2 kohaselt võib aga VKEdele anda abi „võrgustumise ja koostöö” eesmärgil, mis kindlasti ei kuulu VKEsid käsitleva grupierandi määruse peamiste sätete kohaldamisalasse. Seetõttu tuleb leida vastus küsimusele, kas sellisel eesmärgil antud abi on kokkusobiv VKEdele antava riigiabi suuniste või otse EMP lepingu artikli 61 lõike 3 punktist c tulenevate peamiste põhimõtete alusel⁽⁵⁹⁾.

Riigiabi suunistes on sätestatud, et VKEdele võib anda abi koostöö arendamiseks, kui see ei mõjuta konkurentsi määral, mis on vastuolus ühiste huvidega. Sellele tuginedes leiab järelevalveamet, et EMP sise-eeskirjades ette nähtud võimalus anda VKEdele abi „tööpartnerite leidmiseks, strateegiate väljatöötamiseks ja koostöö vormistamiseks asutamise etapis” on vastu võetav.

Samas leiab järelevalveamet, et võimalus rahastada kindlaksmääramata „erakorralisi ühismeetmeid”⁽⁶⁰⁾ „tegevusetapi” jooksul võimaldab rahastada mis tahes ajal mitmeid eri meetmeid, mis ei pruugi olla seotud VKEde koostööga ning võivad seetõttu mõjutada konkurentsi määral, mis on vastuolus ühiste huvidega. Kui Norra ametiasutustelt selle kohta aru päriti, väitsid nad, et kõnealuse sätte kohaselt rahastatakse üksnes nõustamisteenuseid. Samas on ametiasutused aga väitnud, et säte võimaldab rahastada ka „seotud teenuseid” võrgustiku abistamisel.

Järelevalveamet leiab, et nii ebamäärase ja tähtajatu sätte alusel ei saa ta olla kindel, et kõnealuse kava VKEde rahastamist käsitlevad eeskirjad on kooskõlas VKEsid käsitlevate riigiabi suunistega või selle põhimõtetega ning seetõttu ei saa neid EMP lepingu artikli 61 lõike 3 punkti c alusel heaks kiita kui kehtiva EMP lepinguga kokkusobivaid.

⁽⁵⁷⁾ Punkt 4.4.

⁽⁵⁸⁾ Punktid 4.3 ja 4.3.1.

⁽⁵⁹⁾ VKEdele antavat abi käsitlev riigiabi suuniste eelmine peatükk asendati 26. juunil 2002. aastal VKEsid käsitleva grupierandi määrusega.

⁽⁶⁰⁾ Selliste meetmete hulka kuuluvad tulemuslikkuse parandamiseks võetavate meetmetega (kompetansehävning) sarnased meetmed.

Projekti kulude 100 % hüvitamine

Töörühma aruandes on sätestatud, et abikava alusel võib rahastada projekti täies ulatuses, kui on raske kindlaks teha projektist otsese kasu saajaid. Ametiasutused selgitasid, et projekti kulud hüvitatakse 100 % näiteks juhul, kui otsese abi saajaid on raske kindlaks teha või leitakse, et nad saavad ainult mõõdukast kasu (st sihtvaldkondades tehtud eeluuringute ja nende kohta koostatud aruannete puhul) ning et sellisel juhul ei ole tegemist riigiabiga⁽⁶¹⁾.

Seoses kõnealuse tavaga tuleb esitada kaks märkust: 1) kuigi Norra ametiasutused toovad nende juhtumite näiteks, mille puhul ei ole tegemist riigiabiga, eeluuringud ja nende kohta koostatud aruanded, on uurimis- ja arendustegevuseks antava riigiabi suunistes sätestatud abi ülemmäärad tehniliste tasuvusuuringute puhul, mis näitab, et uuringute (isegi ettevalmistavat laadi uuringute) rahastamine võib olla riigiabi,⁽⁶²⁾ ja 2) kui abisumma ületab vähese tähtsusega abi künnise, ei välista asjaolu, et saadud kasu on mõõdukas, iseenesest riigiabi olemasolu.

Sellest tulenevalt leiab järelevalveamet, et projekti kulude 100 % hüvitamise tava ei põhine kriteeriumidel, mis välistaksid riigiabi olemasolu, ja kuna 100 % rahastamine ei ole ühegi riigiabi suuniste sätte alusel vastuvõetav ning käesolevas juhtumis ei ole väidetud, et selline abi osatähtsus on põhjendatud otse EMP lepingu artikli 61 lõike 3 punkti c alusel, siis ei ole sellist tava rakendada võimaldav kava kehtiva EMP lepinguga kokkusobiv.

Järeldused

Eelöeldust ilmneb, et puidukava ei ole mitmes suhtes kooskõlas riigiabi suunistega ning sellele ei saa kohaldada EMP lepingu artikli 61 lõike 3 punktis c sätestatud erandit. Seetõttu leiab järelevalveamet, et puidukava ei saa pidada kehtiva EMP lepinguga kooskõlas olevaks.

3.3. Väheste tähtsusega abi

Norra ametiasutuste sõnul sisaldab puidukava sätteid, milles toodud tingimustele vastamine tagab selle, et toetused kujutavad endast väheste tähtsusega abi. Järelevalveamet leiab, et puidukava asjaomased sätted ei vasta väheste tähtsusega abi eeskirjadele.

⁽⁶¹⁾ Projekti kulude 100 % hüvitamise tava puhul tekib nii riigiabi olemasolu kui ka vastavuse küsimus. Võttes arvesse, et kõnealusele võimalusele on viidatud töörühma aruandes, eeldatakse, et selline tava on kavas ette nähtud ning et seda reguleerivate sätete kokkusobivust tuleb hinnata (käesolevas punktis). Riigiabi olemasolu (või puudumise) küsimus on asjakohane üksnes abi tagasinõudmise puhul.

⁽⁶²⁾ Uurimis- ja arendustegevuseks antavat abi käsitleva 14. peatüki jaotise 5.3 punkt 7.

Abi võib pidada vähese tähtsusega abiks, kui see vastab riigiabi suunistele või sellele järgnevale vähese tähtsusega abi määruale, millest tuleneb, et meede ei kujuta endast riigiabi EMP lepingu artikli 61 lõike 1 tähenduses ning sellest ei ole vaja teavitada. Kuna puidukava rakendati ajavahemikus 1. juulist 2000 kuni 2005. aasta lõpuni, on kava jaoks olulised mõlemad vähese tähtsusega abi eeskirjad ⁽⁶³⁾.

Nii vähese tähtsusega abi määruks kui ka riigiabi suunistes on sätestatud, et riigiasutused võivad vähese tähtsusega abi anda alles pärast seda, kui nad on kontrollinud, et ettevõtjale antava vähese tähtsusega abi kogusumma ei ole suurem eelneva kolme aasta jooksul saadud muu vähese tähtsusega abi tõttu. Nii vähese tähtsusega abi määruks kui ka riigiabi suuniste kohaselt võib vähese tähtsusega abi künnist kontrollida abisaajalt saadud asjakohase teabe alusel ⁽⁶⁴⁾.

Puidukava alusel vähese tähtsusega abi andes viidatakse vähese tähtsusega abi eeskirjadele ning abisaajaid teavitatakse kohustusel teatada ametiasutustele muust vähese tähtsusega abist, mis on saadud kolme aasta jooksul pärast vähese tähtsusega abi andmise kohta kinnituse saamist.

Ametliku uurimismenetluse algatamise otsuses asus järelevalveamet seisukohale, et kuna kõnealune teavitamiskohustus puudutab ainult seda vähese tähtsusega abi, mis saadi pärast abi saamist puidukava alusel, ei nõutud abisaajalt teabe esitamist selle kohta, kas nad on saanud vähese tähtsusega abi ka enne puidukava alusel abi saamist. Norra ametiasutused on siiski väitnud, et kinnituses viidati ka tingimusele, et „mis tahes kolme aasta pikkuse ajavahemiku” jooksul saadud abi ei tohi ületada vähese tähtsusega abi künnist.

Järelevalveamet märgib, et abisaaja kohustus teavitada abist, mis on saadud „pärast kinnituse saamist” on vastuolus viitega tingimusele, et „mis tahes kolme aasta pikkuse ajavahemiku” jooksul saadud abi ei tohi ületada vähese tähtsusega abi künnist. Kõnealuses olukorras ei saa järelevalveamet olla kindel, et abisaaja mõistab sõnumit kohustusena teatada „mis tahes kolme aasta pikkuse ajavahemiku” jooksul saadud abist. Seetõttu jääb järelevalveamet oma esialgse arvamuse juurde, et kuna kõnealused sätted moodustavad kava eeskirjade osa, ei saa järeldada, et

need tagavad tagasiulatuvalt vähese tähtsusega abi sätete järgimise ⁽⁶⁵⁾.

Lisaks märgib järelevalveamet, et vähemalt EMP sise-eeskirjade 2004. aasta septembri ja 2005. aasta juuli versioonis on puidukavas ette nähtud tava, mille kohaselt näiteks uurimis- ja arendustegevuseks antavale abile võis anda lisaks näiteks vähese tähtsusega abi ⁽⁶⁶⁾. Kooskõlas komisjoni otsusega Kahla Porzellan GmbH juhtumist leiab järelevalveamet, et kui abi ületab koos samale ettevõtjale kolme aasta jooksul antud abiga vähese tähtsuse künnise, tuleb abi kogusummat käsitleda riigiabina ⁽⁶⁷⁾. Sellest tulenevalt leiab järelevalveamet, et tava, mille kohaselt vähese tähtsusega abi künnist järgitakse üksnes ettevõtjale antud osa abist puhul, tähendab tegelikult, et abi kogusumma võib ületada vähese tähtsuse künnise ⁽⁶⁸⁾.

Eelöeldut arvesse võttes leiab järelevalveamet, et puidukava asjakohased sätted ei ole kooskõlas vähese tähtsusega abi eeskirjadega ning abikava ei saa seetõttu heaks kiita kui kehtiva EMP lepinguga kooskõlas olevat kava.

4. Järeldus

Norra ametiasutuste esitatud teabele tuginedes on järelevalveamet arvamisel, et puidukava kujutab endast EMP lepingu artikli 61 lõike 1 tähenduses riigiabi, mis ei ole kõnealuse lepinguga kooskõlas. Vastavalt komisjoni praktikale kõnealuses valdkonnas leiab järelevalveamet siiski, et kuigi puidukava ei ole abikavana kehtiva EMP lepinguga kokkusobiv, võib puidukava raames antud üksiktoetused, mis vastavad VKEdele ja/või uurimis- ja arendustegevuseks antavat abi käsitlevates riigiabi suunistes sätestatud kriteeriumidele või VKEdele antavat abi ja koolitusabi käsitlevate grupierandi määruste peamiste eeskirjadele, kuulutada kehtiva EMP lepinguga kokkusobivaks ⁽⁶⁹⁾.

⁽⁶⁵⁾ Asjaolu, et palju kinnitatud toetustest võib olla allpool vähese tähtsusega abi künnist, ei ole asjakohane, sest järelevalveamet piirdub riigiabi kokkusobivuse hindamisel puidukava tingimustega. Abi tagasinõudmisel võetakse arvesse tegelikku olukorda.

⁽⁶⁶⁾ Tava kirjelduse kohta vt eespool I osa punkt 2.5.

⁽⁶⁷⁾ Komisjoni 13. mai 2003. aasta otsus 2003/643/EÜ riigiabi kohta, mida Saksamaa andis Kahla Porzellan GmbH-le ja Kahla/Thüringen Porzellan GmbH-le (ELT L 227, 11.9.2003, lk 12). Kui hinnatakse seda, kas riigiabi suunistes sätestatud asjakohastest toetusmääradest on kinni peetud, tuleb samamoodi arvesse võtta samale ettevõtjale antud abi kogusummat.

⁽⁶⁸⁾ Tuleks märkida, et järgida tuleb ka toetusmäärasid. Kui vähese tähtsusega abi antakse koos muude toetustega, ei tohi toetuste kogusumma olla suurem kui erinevate toetuse liikide jaoks kehtestatud määrad. See kehtib loomulikult üksnes siis, kui toetus tervikuna ei ole vähese tähtsusega abi.

⁽⁶⁹⁾ Vt nt komisjoni 16. detsembri 2003. aasta otsust 2004/343/EÜ abikava kohta, mida Prantsusmaa rakendab raskustes olevate ettevõtete ülevõtmisel (ELT L 108, 16.4.2004, lk 38), ja komisjoni 20. detsembri 2001. aasta otsust 2003/86/EÜ abikava kohta, mida Hispaania 1993. aastal rakendas teatavate Vizcaya provintsis (Hispaania) asutatud uute ettevõtjate toetamiseks (ELT L 40, 14.2.2003, lk 11).

⁽⁶³⁾ Norra ametiasutuste väitel on see kuupäev, mil nad andsid kinnituse („tilsagn”), milles määratleti, kas riigiabi suuniste eelmine 12. peatükk või sellele järgnenud vähese tähtsusega abi määruks on kohaldatav kõnealuse toetuse suhtes.

⁽⁶⁴⁾ Sellega seoses vt riigiabi suunistes viidatud „kontrollivahendit”.

Kuna järelevalveametit puidukavast ei teavitatud, on igasugune puidukava alusel antud EMP lepingu artikli 61 lõike 1 kohane abi järelevalve- ja kohtulepingu protokoll nr 3 II osa artikli 1 punkti f tähenduses ebaseaduslik abi. Järelevalve- ja kohtulepingu protokoll nr 3 II osa artiklist 14 tulenevalt otsustab järelevalveamet, et ebaseaduslik abi, mis ei vasta EMP lepingu alusel sätestatud riigiabi eeskirjadele, tuleb abisaajatelt tagasi nõuda. See ei puuduta siiski i) üksiktoetusi, mis vastavad riigiabi suunistes või vähese tähtsusega abi määrukses sätestatud vähese tähtsusega abi tingimustele, ja ii) üksiktoetusi, mida peetakse kokkusobivaks, sest need vastavad VKEdele ja/või uurimis- ja arendustegevuseks antavat abi käsitlevatele riigiabi suunistele, VKEdele antavat abi ja koolitusabi käsitlevate grupierandi määruste peamistele eeskirjadele ning jäävad neis sätestatud asjaomaste toetusmäärade piiresse.

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

Puidukava ei ole kehtiva EMP lepinguga kokkusobiv EMP lepingu artikli 61 lõike 1 tähenduses.

Artikkel 2

Puidukava alusel antud üksiktoetused ei kujuta endast riigiabi, kui need vastavad vähese tähtsusega abi tingimustele, mis on sätestatud riigiabi suunistes või vähese tähtsusega abi määrukses, olenevalt sellest, kumb oli toetuse andmise ajal kohaldatav.

Artikkel 3

Puidukava alusel antud üksiktoetused, mis vastavad VKEdele ja/või uurimis- ja arendustegevuseks antavat abi käsitlevatele riigiabi suunistele või VKEdele antavat abi ja koolitusabi käsitlevate grupierandi määruste peamistele eeskirjadele, on kehtiva EMP lepinguga kokkusobivad kuni lubatud toetusmäärade summani.

Artikkel 4

Norra ametiasutused võtavad kõik vajalikud meetmed artiklis 1 nimetatud abi (v.a artiklites 2 ja 3 nimetatud abi) tagasisaamiseks.

Artikkel 5

Tagasinõudmine toimub viivitamata ning kooskõlas asjaomase riigi õiguses sätestatud menetlustega tingimusel, et need võimaldavad käesolevat otsust viivitamata ja tõhusalt täita. Tagastatav abi sisaldab intresse alates abi abisaaja käsutusse andmise kuupäevast kuni tagastamise kuupäevani. Intressid arvutatakse vastavalt otsuse nr 195/04/COL⁽⁷⁰⁾ artiklile 9.

Artikkel 6

Norra ametiasutused teatavad EFTA järelevalveametile kahe kuu jooksul pärast käesoleva otsuse teatavastegemist täitmiseks võetud meetmed.

Artikkel 7

Käesolev otsus on adresseeritud Norra Kuningriigile.

Artikkel 8

Ainult ingliskeelne tekst on autentne.

Brüssel, 23. jaanuar 2008

EFTA järelevalveameti nimel

president
Per SANDERUD

kolleegiumi liige
Kurt JAEGER

⁽⁷⁰⁾ Vt joonealune märkus 49.

I LISA

EMP SISE-EESKIRJADES SÄTESTATUD ABIKÕBLIKUD KULUD

Väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele (VKEd) ⁽¹⁾ antava abi puhul on abikõblikud kulud i) välisnõustajate osutatud nõustamisteenuste kulud (v.a pidevad või perioodilised nõustamisteenused ja tavalised tegevuskulud); ii) messidel ja näitustel esmakordse osalemise kulud ja iii) võrgustike loomise ja koostöö kulud ettevõtte asutamise- ja algusetapis. Asutamisetaapp hõlmab tööpartnerite kindlaksmääramist, arengustrateegiate väljatöötamist, koostöö struktureerimist ja vormistamist jne. Alguasetapp hõlmab koostöö halduskulusid esimese kolme aasta jooksul (järg-järgult vähenev) ja „erakorralisi ühismeetmeid“. Viimase näiteks on tulemuslikkuse parandamine, kuid erakorraliste ühismeetmete raames võib nii asutamisetaapis kui ka hiljem tegevusetapis toetada ka teisi sarnaseid meetmeid.

Koolituseks antava abi puhul eristatakse erikoolitust ja üldkoolitust. Esimese puhul on tegu koolitusega, mille raames õpitut saab vahetult või peaaesjalikult kasutada töötaja praegusel või tulevasel ametikohal ja millega omandatakse oskusi, mida ei saa kasutada (või saab kasutada piiratult) teistes ettevõtetes või teistes töövaldkondades. Üldkoolitus on koolitus, mille raames õpitut saab kasutada ka mujal kui üksnes töötaja praegusel või tulevasel ametikoha ning selle käigus omandatakse kutseoskused, mida saab suuresti kasutada teistes ettevõtetes ja mis parandavad oluliselt töötaja tööalast konkurentsivõimet.

Abikõblikud koolituskulud on koolitusfirma tööjõukulud, koolitajate ja koolitavate sõidukulud, muud jooksvad kulud (nt kulud õppevahenditele ja tarvikutele), töövahendite ja seadmete amortisatsioonikulud (kuivõrd neid kasutatakse ainult koolituseks), koolitusprojektiga seotud juhendamise- ja nõustamisteenuste maksumus, koolitavate tööjõukulud kuni muude nimetatud abikõblike kulude kogusummani. Arvesse võetakse üksnes tegelikke koolitustunde, millest on maha arvatud kõik kasulikud töötunnid ja nendega samaväärsed tunnid. Abikõblike kulusid tõendatakse kirjalikult, läbipaistvalt ja liigendatult.

Seoses uurimis- ja arendustegevusega on EMP sise-eeskirjades sätestatud, et abikõblikud kulud on personalikulud (uurijad, tehniline ja abipersonal, kes tegelevad ainult uurimis- ja arendustegevusega), vahendite, seadmete, tööruumide ja -hoone-tega (mida kasutatakse pidevalt või ainult uurimis- ja arendustegevuseks) seotud kulud, nõustamisabi ja asjaomaste teenuste (seotud ainult uurimis- ja arendustegevusega) maksumus ning otseselt uurimis- ja arendustegevusega seotud halduskulud. Muud abikõblikud kulud võivad olla tegevuskulud, nt otseselt uurimis- ja arendustegevusega seotud õppe- materjalide, tarvikute ja sarnaste toodete maksumus.

Investeeringutega (mida VKEd on teinud ja mis on seotud piirkondliku abiga) seotud abikõblikud kulud on hoonete, tehaste, masinate, põhiinvesteeringute ja ka patentidega ning patentide, litsentside ning tehniliste teadmiste omandamisega seotud kulud. Projektide suhtes, mille investeeringud on suuremad kui 50 miljonit eurot, kehtivad erieeskirjad.

Tegevusabi (määratletud kui tavapärase tegevuse või levitamise, turustamise ja raamatupidamisarvestusega seotud kulud) ei tohi anda.

⁽¹⁾ EMP sise-eeskirjades on esitatud ainult VKEd üldine määratlus. Muus osas viidatakse riigiabi suuniste algsele määratlusele.

II LISA

**MAKSIMAALSED RAHASTAMISMÄÄRAD PROTSENTIDES ORGANISATSIOONI INNOVASJON NORGE
HALLATUD KAVADE PUHUL ETTEVÕTETE SUURUSE JA ABI VALDKONDADE JÄRGI**

— Sulgudes esitatud teave näitab, et kõnealune kava on oluline vaid sel otstarbel ja/või sellise ettevõtetüübi puhul.

— Väheste tähtsusega abi eeskirjade alusel võib kõikide kavade puhul anda toetust kuni 100 000 eurot.

Meede – kava	Eesmärk	Väikesed ja keskmise suurusega ettevõtted (kuni 250 töötajat ja kaks muud kriteeriumi)		Suured ettevõtted
		Väikesed ettevõtted (kuni 50 töötajat ja kaks muud kriteeriumi)	Keskmise suurusega ettevõtted (kuni 250 töötajat ja kaks muud kriteeriumi)	
Landsdekkende innovasjonsordning	Investeeringud	15 %	7,5 %	0
	Nn pehme abi	50 %		0
	Koolitusabi (praegu seda list ei anta)	(Eriotstarbeline/üldine – 35 % / 70 %)		(Eriotstarbeline/ üldine – 25 % / 50 %)
	Uurimis- ja arendustegevus:			
	— müügi parandamise eesmärgil toimuv arendustegevus,	35 %		25 %
	esialgsed tehnilised uuringud;	75 %		50 %
	— (konkreetsed uuringud, esialgsed tehnilised uuringud)	(60 % 75 %)		(50 % 75 %)
OFU/IFU	Uurimis- ja arendustegevus:			
	— müügi parandamise eesmärgil toimuv arendustegevus,	35 % (piirkond + 5 %)		25 % (piirkond + 5 %)
	esialgsed tehnilised uuringud;	75 %		50 %
	— (konkreetsed uuringud, esialgsed tehnilised uuringud)	(60 % 75 %)		(50 % 75 %)
Tilskudd til fylkes- kommunene for regional udvikling	Investeeringud:			
	A-tsoon	30 %		25 %
	B-tsoon	25 %		20 %
	C-tsoon	20 % (25 %) (*)		10 % (15 %)
	Nn pehme abi	50 %		0
	Koolitusabi	Eriotstarbeline/üldine – 40 % / 75 %		Eriotstarbeline/ üldine – 30 % / 55 %
	Uurimis- ja arendustegevus:			
	— müügi parandamise eesmärgil toimuv arendustegevus,	40 %		30 %
	esialgsed tehnilised uuringud;	75 %		55 %
	— (konkreetsed uuringud, esialgsed tehnilised uuringud)	(65 % 75 %)		(55 % 75 %)

Meede – kava	Eesmärk	Väikesed ja keskmise suurusega ettevõtted (kuni 250 töötajat ja kaks muud kriteeriumi)		Suured ettevõtted	
		Väikesed ettevõtted (kuni 50 töötajat ja kaks muud kriteeriumi)	Keskmise suurusega ettevõtted (kuni 250 töötajat ja kaks muud kriteeriumi)		
Omstilling og nyskapning	Investeeringud: — väljaspool piirkonda — piirkonnas	15 % 7,5 % A-tsoon: 30 %, B-tsoon: 25 % ja C-tsoon: 20 % (25 %) (**)		0 A-tsoon: 25 %, B-tsoon: 20 % ja C-tsoon: 10 % (15 %)	
	Nn pehme abi: — väljaspool piirkonda — piirkonnas	50 % 50 %			
	Koolitusabi: — väljaspool piirkonda — piirkonnas	Eriotstarbeline/üldine – 35 % / 70 % Eriotstarbeline/üldine – 40 % / 75 %		Eriotstarbeline/ üldine – 25 % / 50 % Eriotstarbeline/ üldine – 30 % / 55 %	
	Uurimis- ja arendustegevus: <i>Väljaspool piirkonda:</i> — müügi parandamise eesmärgil toimuv arendustegevus, esialgsed tehnilised uuringud; — (konkreetsed uuringud, esialgsed tehnilised uuringud) <i>Piirkonnas:</i> — parandamise eesmärgil toimuv arendustegevus, esialgsed tehnilised uuringud; — (konkreetsed uuringud, esialgsed tehnilised uuringud)	35 % 75 % (60 % 75 %) 40 % 75 % (65 % 75 %)		25 % 50 % (50 % 75 %) 30 % 55 % (55 % 75 %)	
	Etablererstipend	Vähese tähtsusega abi	Maksimaalselt 400 000 Norra krooni (teatavates piirkondades ka rohkem, kuid mitte üle 100 000 euro)		

(*) Meetmete puhul, millel arvatakse olevat regionaalpoliitika seisukohalt tugev mõju, võib kasutada rahastamismäära kuni 25 % / 15 %.

Vest-Agderi, Rogalandi ja Hordalandi maakonnas ei tohi abi osatähtsus ületada 20 % / 10 %.

(**) Piirkonda tugevasti mõjutavate meetmete puhul võib rahastamismäär olla kuni 25 % / 15 %. Vest-Agderi, Rogalandi ja Hordalandi maakonnas ei tohi abimäär ületada 20 % / 10 %.